UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicæ Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

VIII. De Causarum Decimalium Judice, Decimásque fraudantium Pœnis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62668

Visual Library

procedat, *Reg. 3. in 6.* & iſta ſtrictæ ſit interpretationis, plus præſcriptum non cenſetur, quàm poſſeſſum fuit: decimæ autem ex Novalibus recens exurgentibus provenientes ab eo, qui veteres præſcripſit, nunquam fuere poſſeſſæ, Panorm. *in c. cit. n. 9. citt.* Rebuſſus *q. 14. n. 9.* Covarruvias *cap. 17. n. 13.* & Suarez *cap. 20. n. 9.*

111. Dixi, *Regulariter*, propter *c. cit.* verba, *Niſi, qui alienas decimas percipere ſolebant, rationabilem cauſam oſtendant, ex qua appareat, Novalium decimas ad ipſos pertinere*: quibus apertè inſinuatur cum veteribus aliquando Novalium decimas acquiri: ſicut contingit Primò, ſi cum illarum, etiam ex uno vel pluribus Novalibus provenientium decimarum poſſeſſio inchoetur, & tempore Jure definito, hoc eſt, quadraginta annis cum titulo vel immemoriali tempore continuetur, *arg. c. 1. de Præſcript. in 6. citt.* Rebuſſus *q. 14. n. 17.* & Moneta *n. 85.* Secundò, ſi cum veteribus etiam plurium Novalium, in ejusdem prædii & fundi diverſis partibus ſucceſſivè exurgentium, decimæ ſemper percipiantur; cùm enim tali caſu, ſicut veteres, ſic & Novalium cum tempore exurgentium decimas percipiendi jus poſſideatur, cum illis has quoque percipiendi jus præſcribetur, *citt.* Moneta *n. 88.* & Rebuſſus *n. 20.* Tertiò, ſi, qui decimas veteres præſcripſit, ex ſylva, paluſtri alióve loco, ab hominum memoria non culto, decimarum nomine utilitatis aliquid vg. ligna, virgulta, glandes, arundines percepit, *arg. c. Cùm in tua 30.* quia hujusmodi terra poſſeſſa fuit tanquam obligata ad decimas; ac proinde iſtas ex ipſa culta percipiendi jus cum tempore præſcriptum eſt, Panormit. *in c. Cùm contingat cit. n. 9.* Rebuſſus *l. cit. n. 22.* & Guttierez *Lib. 2. Q. Q. Canon. cap. 21. n. 102.*

Præterea hac in re obſervanda & 112.
cuſtodienda eſt locorum Conſuetudo: vi cujus alicubi terra ab hominum memoria ſterilis & inculta, humanáque induſtriâ & cultu in vineam aut agrum converſa primô duntaxat, & in Bavaria noſtra tribus ſolùm annis cenſetur Novalis; ut fructuum ex ea provenientium decimæ primô vel tribus tantùm annis ſolvendæ ſint Parocho: poſtea verò aliis, ſi qui veteres decimas privilegiô, præſcriptione alióve titulô obtineant, ſint ſolvendæ, ut refertur Landrecht *Tit. 28. cap. 13.* Quæ Conſuetudo, ſicut legitimè præſcripta, ſic etiam valde conſona eſt rationi; cùm per eam decimarum confuſio, & iſtius comites innumeræ lites decimales tollantur vel diminuantur.

ARTICULUS VIII.

De Cauſarum Decimalium Judice, Decimásque fraudantium Pœnis.

SUMMARIUM.

113. *Super decimis negatis adeundus eſt judex,*
114. *Propoſita Actione Confeſſoria,*
115. *Rei Vindicatione,*
116. *Condictione ex Canone,*
117. *Vel Poſſeſſorio Interdicto.*
118. *In Petitorio ſuper decimis cognoſcit Judex Eccleſiaſticus:*
119. *Niſi decimæ in laicos perpetuò fuerint translatæ.*
120. *Idem judex eſt in Poſſeſſorio, cùm reus clericus,*
121. *Vel cauſæ poſſeſſionis admixta eſt quæſtio Juris.*
122. *Cùm hæc non miſcetur & reus laicus eſt, cauſa eſt Mixti Fori.*

123. *Quare hôc caſu in Adipiſcenda Eccleſiaſticus:*
124. *In Retinenda & Recuperanda Poſſeſſorio,*
125. *Et cum de mero facto quæſtio eſt, etiam Secularis competens eſt judex;*
126. *Ut inter hunc & Eccleſiaſticum locus ſit præventioni.*
127. *Peccatum & Pœna fraudationis decimarum.*

113. Decimas ſi parochiani vel alii prædiorum domini aut coloni, ex quacunque cauſa, in tempore vel integrè non ſolvant vel denegent, eas propria authoritate auferre, ad earúmve ſolutionem vi aut Sacramentorũ denegatione debitores cogere Parochus aliúsve decimator nõ poteſt: ſed, ne in propria cauſa jus ſibi ipſe dicat, contra *l. Extat 13. ff. Quod met. causâ*, propoſitâ Actione judicis officium implorare debet, Navarrus *Conſil. 1. de Decimis n. 2.* & Suarez *Tract. 2. de Relig. lib. 1. cap. 38. n. 2.*

114. Et quidem, ſi judiciô Petitoriô ſuper ipſo decimas percipiendi jure ſive proprietate acturus, hanc ſibi adjudicari aut adverſario ſuper ea ſilentium imponi, velit, perinde ut pro cæteris rebus incorporalibus Confeſſoriam vel Negatoriam, ut *arg. §. Æquè 2. Inſtit. de Actionibus* junctô *c. 1. de Novi Oper. nunt.* cum Gloſſa *in c. Tua 26. V. Tributa* & Panormit. *in c. Examinata 15. de Judiciis n. 16.* docent Rebuffus *de Decimis q. 9. n. 11.* & Moneta *de Decimis cap. 8. n. 38.*

115. Si pro decima parte fructuum, à reliquorum cumulo jam ſeparata, ſibíque aſſignata & quaſi tradita agat, Rei Vindicatione eam ſibi adjudicari poſtulabit,
116. *can. Moderamini 23. in fine, 16. q. 1.* Si decima fructuum pars à reliquis ſeparata & Parocho aſſignata nondum ſit, iſte pro ea Actionem Perſonalem ſcilicet Condictionem ex Canone habebit, *citt.* Rebuffus *à n. 17.* & Moneta *à n. 35.*

Si autem judiciô Poſſeſſoriô pro decimarum vg. ex Novali, intra Parochiæ fines nuper exurgente, provenientium poſſeſſione, quam nunquam habuit, adipiſcenda: vel pro decimarum veterum, quam habuit poſſeſſione adverſus alium, à quo in earum collectione turbatur, quietè ac pacificè retinenda: vel per fructuum decimalium violentam collectionem vel negatam illorum ſolutionem amiſſâ, recuperanda experiri velit, prodita pro iis Interdicta ſive remedia Poſſeſſoria intentabit. Unde 117.

Dubium oritur, coram quo, Eccleſiaſtico vel Seculari, judice ſuper decimis ſit agendum. Et privilegiô quidem Apoſtolicô ſuper iis ortarum & in judicium deductarum controverſiarum & quæſtionum quarumcunque cognitionem definitionémque curiæ ſeu judici Seculari competere poſſe, citra omne dubium, cum Gloſſa *in c. Decernimus 2. V. Præſumant, de Judiciis*, Panormit. *in c. cit n. 4.* & alii concedunt Suarez *cit. cap. 38. n. 17.* & Delbene *de Immunit. & jurisdict. Eccleſ. cap. 1. dub. 15. ſ. 2. n. 1.* quòd ejusmodi cognitio Epiſcopalem, Sacerdotalem vel alium Ordinem eſſentialiter non præſupponat.

Jure autem vel pôtiùs uſu communi 118. ſpectatô, omnino neceſſaria eſt diſtinctio inter dicta Judicia & quæſtiones; cùm, ſi Petitoriô de proprietate ſive jure decimandi (eadem ratio eſt Primitiarum & Oblationum) agatur, ſuper eo motæ & tam incidenter quàm principaliter, in judicium deductæ quæſtionis cognitio definitióque ad forum ſeu judicem Eccleſiaſticum pertineat, ut cum Felino *in c. Cauſam 7. de Præſcript. n. 15. cit.* Rebuffo q. 10. &

10. *à n.* 35. & aliis docent Suarez *cit. cap.* 38. *n.* 16. Caniſius *de Decimis cap.* 18. *n.* 1. Gratianus *Diſcept. Forenſ. cap.* 238. *à n.* 8. Gaill. *Lib.* 1. *obſervat.* 38. *n.* 1. Moneta *cit. cap.* 8. *n.* 1. duo Barboſæ, Petr. in *l. Titia* 34. *ff. Soluto matr. n.* 39. Auguſt. *de Offic. Parochi cap.* 28. §. 4. *n.* 1. Ratio ſolida & clara eſt; quia Fori Eccleſiaſtici propriæ ſunt quæſtiones & cauſæ rerum ſpiritualium hiſque annexarum, tam incidenter quàm principaliter, in judicium deductarum, *c. Decernimus cit. c. Quantò* 3. *de Judiciis, c. Tuam* 3. *de Ord. cognit. c. Si judex* 12. ibi, *Quia de re ſpirituali & Eccleſiaſtica eſt, de Sent. excomm. in* 6. cauſæ autem decimarum, cùm judiciô Petitoriô contenditur, ſunt rei ſpiritualis, aut huic annexæ, ac proinde Eccleſiaſticæ, ut patet *ex c. Adhac* 15. *& c. Tua* 26. quorũ textuum priori *Sanctuarium Dei*: poſteriori *Jus Eccleſiaſticum* nuncupantur: & ex titulo, ratione cujus in veteri Divinô, *c.* 1. *c. Parochianos* 14. *&c.* in nova Lege Eccleſiaſticô Jure exiguntur & ſolvuntur; ſicut enim in illa Sacerdotibus & Levitis, ad Altaris & Sacrificiorum miniſterium deputatis, ſic in iſta ad clericorum præſertim curatorum, Sacramenta cæteráque Divina fidelibus miniſtrantium, ſuſtentationem ſunt aſſignatæ, ut cum S. Thoma 2. 2. *q.* 87. *ar.* 2. Panorm. *in c. Adhac cit. n.* 25. Navarro *de Redit. Eccleſ. q.* 1. *n.* 59. & Covarruvia *Lib.* 1. *Var. cap.* 36. *à n.* 5. docent *cit.* Suarez *cap.* 36. *à n.* 5. cæteríque TT. & Canoniſtæ. Unde

Infertur, Seculari judici non competere cognitionem quæſtionum, an alicui aut cui competat jus Veteres aut Novalium decimas ex his vel illis fundi percipiendi: ex quibus fructibus, quô modô vel tempore ſint ſolvendæ: an privilegiô, conſuetudine, præſcriptione, infeudatione aliáve ratione eas percipiendi jus aut facultas, vel ab iis ſolvendis immunitas legitimè ſit acquiſita; quia hæ omnes eíſque ſimiles quæſtiones aliæ ſunt Proprietatis ſive juris, pertinentes ad Petitorium; proinde propriæ Eccleſiaſtici fori, per textus & DD. *citt.*

Excipiuntur tamen ſimiles quæſtio- 119.
nes motæ ſuper decimis, quas privilegiô aliáve conceſſione Apoſtolicâ perpetuò, & omnino irrevocabiliter in laicos translatas eſſe, conſtat; cùm enim tali conceſſione à ſpirituali titulo omnino ſint avulſæ, & inter bona laicorum patrimonialia & prophana cenſeantur, perinde ut ſuper aliis hujusmodi bonis, etiam de quæſtionibus ſuper iis motis cognitio ad judicem Secularem pertinebit, Rebuffus, *q. cit. n.* 39. Covarruvias *Practic. cap.* 35. *n.* 2. Guttierez *Lib.* 1. *Practic. q.* 14. *n.* 4. Azor *p.* 1. *Inſtit. lib.* 7. *cap.* 35. *q.* 3. §. *Cæterùm* Caniſius *cit. cap.* 18. *n.* 17. Pirrhing *ad hanc Rubr. n.* 162. & ex Magnificis DD. Collegis meis D. Dominicus Baſſus *Semicent. Controverſ.* 28. *n.* 2. ubi tamen ſubtiliter & rectè notat, non eandem rationem eſſe decimarum laicis conceſſarum in feudum; cùm enim ita conceſſarum ſpiritualitas non exuatur, & proprietas remaneat penes Eccleſiam, ſuper iis motarum quæſtionum cognitio ad forum Eccleſiaſticum pertinebit, quod cum *cit.* Azor *q.* 3. §. *Hoc poſito*, etiam advertit Moneta *cit. cap.* 8. *n.* 15.

Si agatur Poſſeſſoriô vel aliàs de me- 120.
ro Facto, vg. an decimæ, ex quibus fructibus, quô locô vel tempore ſolutæ ſint, plurimùm refert, inter quos de hujusmodi facto vel poſſeſſione controverſia ſit; ſi enim ſuper iis litigantium uterque, vel ſaltem reus conventus clericus, Eccleſia, Monaſterium ſit, illius diſcuſſionem ad judicem Eccleſiaſticum ſolum pertinere, cum TT. & Canoniſtis, defendunt Guido Papæus *Conſil.* 149. Cravetta *Conſil.* 258.

n. 8. Me-

n. 8. Menoch. *Recup. remed. 15. n. 232.* Farinacius *Prax. Criminal. q. 8. n. 23.* & alii, relati ab Oliva *de Foro Eccleſ. p. 1. q. 8. n. 64. & 65.* ubi hanc doctrinam veriſſimam, & contrariam omni legum auxiliô deſtitutam vocat. Ratio eſt, quia actor ſequitur forum rei, *c. Si clericus 5. & c. Cùm ſit 8. de Foro compet.* clericus autem, Eccleſiæ & Monaſteria gaudent privilegiô Fori Eccleſiaſtici; ut in quibuscunque cauſis, ſpecialiter non exceptis, coram ſolo judice Eccleſiaſtico valeant conveniri, *c. Si diligenti 12. Rubr. cit. & c. Seculares 2. in 6.* cùm tali caſu judex Eccleſiaſticus jurisdictionem in perſona habeat fundatam.

121. Si verò reus conventus ſit laicus vel communitas ſecularis, ſuper decimarum poſſeſſione vel de facto, eas concernente, motæ quæſtionis cognitionem Seculari judici competere, generalis quidem nonnullorum aſſertio: ſed potioribus & ſanioribus præcipui nominis DD. calculis approbata diſtinctio eſt; vel enim ſuper ejusmodi poſſeſſione & facto orta quæſtio Juris ſeu proprietatis quæſtionem adjunctam habet, ut vg. poſſeſſionis titulus juſtificandus ſit, vel non? Si prius, ejus quoque cognitionem ad judicem Eccleſiaſticum pertinere, cum TT. & Canoniſtis indubitatè docent Beroius *in Rubr. de Judiciis n. 51.* Menochius *l. cit. n. 235.* Guttierez *QQ. Canon. Lib. 1. cap. 34. n. 26.* & alii, ab his & Barboſa relati *cit. §. 4. n. 3.* Ratio eſt; quia hujusmodi cauſa poſſeſſoria non temporalis, ſed ſpiritualis eſt, *arg. c. Quanto 3. de Judiciis & c. Quod in dubiis 3. de Conſec. Eccleſ.* cujus cognitio fori Eccleſiaſtici propria eſt, *c. Decernimus, c. Tuam, c. Si judex citt.*

122. Si poſterius, de ea, tanquam Mixti Fori cauſa, etiam Secularem judicem cognoſcere poſſe, valde probabilis opinio eſt DD. magnô numerô congeſtorum à Sperello *Deciſ. 8. n. 55. cit.* Oliva *n. 63.* eâ non obſcurè amplectentibus, & Barboſa *Jur. Eccleſ. Lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 161.* Ratio eſt partim; quòd, an ejusmodi cauſæ cognitio Seculari etiam judici de Jure competat, ſaltem dubium ſit: dubii autem Juris optima interpres ſit Conſuetudo, ipſi admodum favens, ut videre eſt apud *cit.* Barboſam *à n. 163.* partim verò; quòd de rei ſpiritualis poſſeſſione eámque concernente facto orta controverſia, cùm juris quæſtionem admixtam non habet, videatur eſſe temporalis, ac proinde obnoxia cognitioni Seculari. Confirmatur paritate Juramenti; cùm enim pro illius obſervantia & executione, in facto conſiſtente, adiri judex Secularis, & ad eum, qui juravit, ab iſto compelli valeat: licèt de ejus, tanquam actûs ſpiritualis, honeſtate, valore, obligatione cognitio judici Eccleſiaſtico propria ſit, *c. Novit 13. de Judiciis*, etiam de facti quæſtione, ſuper decimis mota, adiri poterit judex Secularis: quantumvis proprietatis & Juris quæſtio ſuper iis orta ad forum Eccleſiaſticum ſpectet, ut arguit Caniſius *cit. cap. 18. n. 13.* Unde

Infertur primò, in Poſſeſſorio Adipiſcendæ, vg. cum Parochus pro decimis ex Novalibus ſolvendis earúmque poſſeſſione, quam nunquam habuit, adipiſcenda agit, adeundũ judicem Eccleſiaſticum; quia hujusmodi poſſeſſorium Juris quæſtionem admixtam habet, Menoch. *Remed. cit. n. 35.* & Caniſius *cap. 18. n. 13.* Caſu tamen, quô Parochianꝰ Novalis nuper exurgentis decimas Parocho quidem deberi non negaret, iis tamen ipſum iniquè fraudaret, aut moroſus eſſet in ſolutione, eum coram judice Seculari conveniri, nihil prohiberet.

Infertur ſecundò, Retinendæ & Recuperandæ poſſeſſoriô coram judice Seculari conveniri à Parocho poſſe laicum, à quo in 124

quo in decimarum veterum poſſeſſione turbatus eſt, eáve ſpoliatus; cùm enim hujusmodi cognitio ſit de mero facto temporali collectionis, aut ſubtractionis fructuum decimalium, vel tardatæ, impeditæ aut negatæ eorum ſolutionis, quibus actibus turbatio vel ſpoliatio committitur, non apparet efficax ratio neceſſitatis adeundi judicem Eccleſiaſticum, *citt* Covarruvias *n*, 2. Caniſius *n*. 13. & Barboſa *num*. 4.

125. Infertur tertiò, coram eodem Seculari judice conveniri laicum poſſe ſuper implemento contractûs ſive ſolutione pretii, præſtatione penſionis vel mercedis, pro quibus fructus decimales ab eo empti ſunt vel conducti; cùm enim fructus decimales aliquid temporale ſint, ea cauſa nihil continet ſpiritualitatis, Rebuffus *cit. q. 10. n*, 4. & 38. & Caniſius *n*, 18.

126. Non deſunt DD. qui cum Covarruvia *cit. n*. 2. §. *Quintò* & Guttierez *Lib*. 3. *Practic. q. 26. n. 10*. his duobus caſibus judicem Eccleſiaſticum omnino excludant, & laicum coram ſolo judice Seculari conveniri poſſe, aſſerant; quòd iis non de re ſpirituali, ſed de pretio duntaxat vel penſione, vel de actu exhibitionis fructuum merè temporali agatur. Sed contra apertum Jus *c. Pervenit 5. c. Nuntios 6. c. Cùm homines 7. &c. hâc Rubric. & Clement. 2. de Judiciis:* quibus textibus Parochiani ad decimalium fructuum ſolutionem, in facto conſiſtentem, compelli jubentur cenſuris Eccleſiaſticis: quas ferendi poteſtas in laicum non cadit, *arg. c. Decernimus* 2. *de Judiciis &c.* & contra apertam rationem; quia, licet ejusmodi quæſtiones de mero facto ſint, dependentiam tamen & originem habent à Jure decimarum, quod eſt ſpirituale & Eccleſiaſticæ cognitionis. Quare meliùs, in ejusmodi, tanquam Mixti fori, cauſis locus relinquitur præventioni; ut in caſibus ſeu occurrentibus controverſiis earum cognitio competat judici, qui contra laicum prior aditur, ſive is Secularis ſive Eccleſiaſticus ſit, ut non obſcurè inſinuat *Receſſus Concordat*. inter Sereniſſimam Domum Electoralem & R.mos ac Celſiſſimos DD. Ordinarios Bavariæ noſtræ *1583. art. 5.* ubi cauſarum decimalium cognitionem certis caſibus *etiam*, dictione implicativâ, Seculari judici competere aſſeritur: & expreſsè cautum eſt in *Concordatis Tirolenſibus* cum Epiſcopo Brixinenſi *1605. initio*, & in cauſis decimarum Poſſeſſoriis præventioni locum eſſe, aſſerentibus ſecundùm DD. ſententiam hodie communem.

Porro ii, qui Parochos decimis in- 127.
juſtè defraudant, graviſſimô Injuſtitiæ peccatô tenentur, *c. Quamvis 17.* ubi Divini animadverſione judicii digni pronuntiantur; ut non immeritò imprimis in eos, ſi moniti decimas cum integritate non perſolvant, excommunicationis graviſſima pœna decreta, *c. Pervenit 5. c. Ex parte 21. hâc Rubr. & Clement. 2. cit.* ab eáque per ſententiã inflictâ abſolvendi priùs non ſint, quàm plenâ reſtitutione, ſi poſſint, factâ, vel ab eo, cui exhibendæ ſunt, remiſſâ, Concil. Trident. *Seſſ. 25. cap. 12. de Ref.* Deinde ii, qui decimas, quas debent, palam & injuſtè detinent & non reſtituunt, mortui ad ſepulturam Eccleſiaſticam non ſunt admittendi, *c. Prohibemus 19.* quòd eas in animarum ſuarum diſpendium retinuiſſe & in peccato mortali notorie deceſſiſſe, videantur, Gloſſa *fin. in c. cit.* Rebuff. *de Decimis q. ult. n. 16.* Moneta *cit. cap. 8. n. 75.* & alii apud Barboſam *in c. cit. n. 6.* ut dictum ſuprà *Tit. 28. n. 10.*